

ONYÉM A NAGYVILÁG

EGY HÓNAP KRÓNIKÁJA

— Május hó. —

A görög háború valójában már a hónap elején befejeződött. Május 4-iki beszédében Hitler élesen szembeszállt Churchilllel és felvázolta a német eredményeket számokban is. Tisztán szerbekből 6298 tisztet és 337.864 katonát fogtak el, míg a görög foglyok száma 8000 tiszt és 210.000 legénységi állományú katoná, az angol foglyok száma — tiszték és legénység együtt — 9000 volt.

Május 8-án Churchill azt mondotta, hogy lefejezhetik, ha nem nyerik meg a háborút.

Sztalin a népbiztosok tanácsának elnöke lett. Eddig az orosz diktátor a párt végrehajtó-bizottságának elnöke volt s onnan intézte a szovjet politikáját. Pár napra rá érdekes eseményszámba ment a szovjetkülpolitikának az a lépése, hogy megtagadta a jugoszláv, holland, belga s norvég diplomácia elismerését s ezzel egyidejűleg azt is, hogy közvetlen telefonössze-köttetést létesítettek Moszkva és Ankara között.

Franciaország és Németország között a fegyverszüneti szerződés meg-változtatása, illetőleg enyhítése irányában tárgyalások folytak. Ezek a tárgyalások a nyilvánosság számára nem sokat mondtak, de eredményük mégis az volt, hogy francia részről kijelentették, hajlandók részt venni a gazdasági újjászervezésben. Pétainék különben a De Gaulle-féle mozgalmat minden erővel el akarják fojtani s a bíróságok már halálos ítéleteket is mondtak ki ilyen perekben. (A mozgalom az angolokkal való feltétlen együttműködést akarja a fegyverszüneti szerződés ellenére is.) Érdekes francia hír az is, hogy az Émile Bertil francia páncélos cirkáló a Béarn francia repülőgépanyahajó társaságában Martinique-sziget kikötőjéből kifutott, s fedélzetén vitte — állítólag — a szigeten őrzött aranykészletet is. Hogy a két francia hajó melyik kikötőbe indult, arról nem érkezett hír.

Az Egyesült Államok előkészületei Raeder német vezértengernagy szerint már támadó jellegűek s ezért előzte meg feszült érdeklődés az amerikai elnök beszédét. A beszédnek május 14-én kellett volna elhangzania, de csak — úgylátszik a közbejött háborús események miatt — 29-én mon-dotta el Rooseveltn.

A beszédben az elnök bejelentette a korlátlan háborús szükségállapotot és bár a korábban hirdetett szállítmánykísérő hajókaravánrendszert nem akarja megvalósítani, a járőrszolgálat kiterjesztése már majdnem ezt jelenti. A beszéd visszhangjaképen a japáni hadügyminiszter kijelentette, hogy Japánnak készen kell állania, ha háború lenne a Csendes-óceánon, egyébként pedig 200 tengerészeti egység és 4000 repülőgép áll készen a japán kikötőkben.

Május 10-én Hess, a német kancellár másodiknak kijelölt helyettese, Glasgow fölött ejtőernyővel angol földre szállt le.

Az események sorában jelentőségteljesnek látszik az, hogy a Wilhelmstrasse megerősítette a német-orosz tárgyalások híret s érdekes, hogy erről az angol külügyminiszter, Eden, igen óvatosan nyilatkozott. Nem ilyen óvatos Eden Franciaország irányában, mert amikor a franciák tiltakozása elhangzott a tuniszi Sfax kikötőjének bombázása miatt, Eden azt felelte, hogy azért történt ez, mert Vichy a kikötőt a tengelyhatalmak rendelkezésére bocsátotta.

A tényleges hadműveletek során elsőnek kell említenünk az angol-iraki viszályt. Azzal kezdődött, hogy Irak felszólította az angolokat, hagyják el az ország területét. Erre az angolok nem voltak hajlandók, mert Irakban az angoloknak átvonulási joguk van. Ali el Ghilani állítólag német segítséget kért és a közeli országok (Törökország, Irak, Afganisztán, Irán) is megbeszélték a helyzetet.

Az iraki helyzet a moszuli olajforrásokkal van kapcsolatban. A petróleumvidék ugyanis Irak területén van (1926-ban ítélte oda Iraknak egy nemzetközi bizottság) s így az angol érdekeltség körébe esik. Irak maga angol ellenőrzés alatt álló terület a szomszédságában levő Transzjordániával és Palesztinával együtt. Szíria francia ellenőrzés alatt van. A petróleumvidékről az olajat két hatalmas vezeték szállítja. Az egyik Szírián keresztül Tripoliba, a másik Transzjordánián, Palesztinán keresztül Haifába. A moszuli források termelése 1938-ban körülbelül négy és fél millió tonna volt, tehát csak két millió tonnával maradt alatta a román petróleumtermelésnek. A Földközi-tengeren működő angol hajóhad számára nem közömbös az, hogy az olajellátás erről a vidékről továbbra is zavartalan legyen és így érthető, ha Anglia ezért a konfliktust is vállalja Irakkal szemben.

A német támadások iránya viszont szintén érthetően ugyancsak erre mutat. Tehát az is, hogy a német hadsereg május 20-án megtámadta Kréta szigetét és a hó végére már majdnem teljesen birtokába is vette. A harcokat ejtőernyős csapatokkal indították meg a németek s a jelentések szerint 1200 repülőgép ontotta a csapatokat és hadiszereket a szigetre. Észak-Afrikában is megint kiújultak a német támadások Szollum ellen s a harc hevessége fokozódni látszik. Abesszíniában ugyan megkezdődött az esős évszak, de az angolok Amba-Aladzsit elfoglalták. Az olaszok azonban Gondart még erősen tartják.

Az Atlanti-óceáni csata során mindkét hadviselő felet érzékeny veszteség érte. Grönland táján a Bismarck német cirkáló és a Hood angol csatacirkáló között ütközet volt, amely a mozgékonyabb és szerencsésebb Bismarck győzelmével végződött. A 42.000 tonnás Hood löszekamráját találat érte s a hajó a szó szoros értelmében a levegőbe repült. Az angol egységek ezután a Bismarck üldözésére indultak. Ez utolsó pillanatáig harcolva süllyedt el.

A távolkeleti harcokról az angol jelentések számoltak be. Ezek szerint Honan és Hupei kínai tartományokban a japánok egy 200.000 főnyi kínai sereg ellen támadást indítottak. Négyszáz kilométerre vetették vissza őket s azután ismét elfoglalták előbbi állásaikat: a feladatot befejezték.

A Földközi-tengeri angol hajóveszteségeket, 2 cirkáló és 4 romboló elsüllyesztését Churchill jelentette be. Anglia körül a harcok változatlanul folynak tovább.

Szalánczi Károly